

PŘÍLOHY

SEZNAM PŘÍLOH

- Poezie
- Próza
- Jiný druh textu, pracovní list
- Obrazový materiál

POEZIE

Oldřich Sirovátka - PES

Byl jeden pes,	potkal tam tři sovy,
do komory vlez,	utekl na louku,
sebral tam homolku,	potkal tam poštolku,
utíkal po dvorku,	utekl do trávy,
utekl přes ploty,	potkal tam dvě krávy,
potkal tam kohouty,	utekl k lesíčku,
utekl za humna,	potkal tam lištičku,
potkal tam holuba,	utekl do borku,
utekl do křoví,	ztratil tam homolku,
	našla ji vrána,
	snědla ji sama!

Jiří Václav Sedlák – BYL JEDNOU

Byl jednou kaštan na stromě

a chtělo se mu spát.

A spal a spal, i ve dne spal,

až z toho stromu spad.

Roztrhl se mu kožíšek,

kaštánek nahý byl

a přes zahrádku – kulíšek –

rychle se odkulil.

Kulili – kuli – kulilí

trávy se k němu tulily.

A on se tulil k nim a k hlíně

A v důlku potom

tuze líně

zív jednou, dvakrát, třikrát zív

a zase spal

dál jako dřív.

Když probudil se, byla tma

a nevěděl, co dělat má.

A zvědavost měl zvědavou,

co děje se tam nad trávou.

Pohnul se,

nahmát klíček – sláva!

Klíček, kterým se odmykává

hlína i tráva.

Stromkem se stal

a až tam, až tam

k obloze

zvedl svíčky kaštan.

Zas kaštánkovi v kožíšku

chtělo se v listí spát.

A spal a spal, i ve dne spal,

až z toho stromu spad...

František Ladislav Čelakovský – SEDLÁCI

Na poli, v zahradách	růže pro děvčata,
s pondělka k neděli	a ředkev pro vdovce...
všecko jsem zaseli,	Jabloně dvě kopě
všecko vysázeli:	pro hodné mládence,
zlatý po záhoně	olše a konopě
vísek pro koně,	pro taškáře...
ječmen a pšenici	Všecko jsme zaseli,
pro dům a pivnici,	všecko vysázeli:
pro naše ženušky	pán bůh požehnání
hustý len u kopce,	práci té udělí.

PRÓZA

Oldřich Sirovátka – O PSÍ SLUŽBĚ

V jedné vesnici žili vedle sebe sedlák a švec. Sedlák měl veliké stavení, dvůr, zahradu, pole a mnoho domácích zvířat – krávy, koně, prasata, ovce, slepice, králíky a psa. Švec žil v malé chaloupce s mnoha dětmi. Každé ráno časně vstával, usedal na verpánek a šil boty. Čtyřikrát do roka chodil se svými dětmi do vzdáleného města a prodával své boty. Jednou se stalo, že sedlákův pes vlezl k ševcovi do komory a sežral mu tam mísu jitrnic. Milý švec byl prudina, vzal hůl – a bylo po pejskovi.

Ve vesnici žil moudrý rychtář, který spravedlivě rozhodl každý spor. Sedlák šel na ševce žalovat. Rychtář rozhodl: pes hlídal sedlákovo stavení, dvůr a zahradu, a tak mu švec musí zabitého psa nahradit: ať hlídá místo psa sám.

Jaká pomoc! Každou noc chodil švec hlídat místo psa. Obcházel sousedovu chalupu a celý dvůr a dával pozor, aby k němu nevlezl zloděj. Brzy se mu to omrzelo, protože potom celý den seděl na verpánku ospalý a rozlámaný. A jak se setmělo, už zase aby šel hlídat. A sedlák mu pokaždé ještě poroučel: „Ať dobře hlídáš, ševče. Jestli se mně do rána něco z chalupy ztratí, vyplatím tě – inu, jako psa!“

Jednou v noci švec obchází sedlákovo stavení a vidí – nějaký chlap leze do dvora, krade se do stáje a odvádí odtud koně. Švec nemeškal, běžel sousedovi před dům, začal dělat: „Haf! Haf!“ a škrábal na dveře od jizby. Ale v domě bylo ticho, všichni spali. Švec škrábal a hafal dál, ale nikoho nevzbudil a zloděj zatím odvedl koně bůhvíkam.

K ránu šel švec domů. Když sedlák vstal a šel do stáje, aby nakrmil koně, zůstal jak opařený. Kůň je pryč! Běžel k ševcovi a hned na prahu láteřil: „Jaks hlídal, že mně ukradli koně? Budu tě žalovat a tu škodu zaplatíš! Inu, sousede,“ povídá švec „celou noc jsem hlídal a dobře jsem viděl, jak zloděj odvádí koně.“ „Tak proč jsi mě nevzbudil?“ „Co bych tě budil? Vždyť já měl u tebe jenom psí službu. Štěkal jsem a škrábal na dveře, ale ty nic. Měl jsi dávat pozor na štěkot

a mohl jsi zloděje chytit.“ Šli k rychtářovi, ale ten rozhodl, že švec dělal, jak dělat měl. A tak se švec zbavil psí služby, protože ho sedlák už u sebe víc nechtěl.

Lenka Pokorná – ŠEVCOVSKÁ POHÁDKA

Bylo jednou jedno městečko, kde lidé opatrovali a používali všechny své věci, dokud sloužily.

Třeba boty. Chodili v nich tak dlouho, jak to bylo možné; vždyť staré jsou už příjemně vyšlápnuté a dobře sedí. Když se prošoupala podrážka nebo upadl podpatek, švec boty spravil.

Vyrábět věci tak, aby lidem sloužily dobře a dlouho, patřilo k profesní cti každého řemeslníka.

Jeden švec ale dobré boty dělat moc neuměl. Na první pohled to nebylo až tak znát, a tak si zákazníci na trhu jeho boty kupovali. Podrážka se však brzy prošlapala, švy popraskaly a podpatek nevydržel. Ostatní ševci už ani nechtěli jeho boty opravovat a posílali zákazníky zpátky za naším ševcem. Ten se nejdříve snažil, ale ani to se mu nedařilo. Zákazníci u něj tedy museli kupovat boty nové, protože bosí přece odejít nemohli. A tak náš švec časem zjistil, že přestože šije nejhorší boty v celém městečku, prodá jich víc než ostatní. Pronajal si brzy větší krámk a zavěsil nad něj hezčí štít. Tím přilákal ještě více zákazníků a jeho obchod jen vzkvétal.

Po nějaké době švec přestal stačit na výrobu sám a vzal si učedníka. Nebyl to sice učedník ševcovský, ale byl levný. Každý pár udělal jiný, a když je vyložil vedle sebe na krám, každý si toho hned všiml. „Pane, přece nebudete nosit boty, jako má každý,“ vysvětloval švec, „vy nakupujete v největším krámkě v okolí, to musí být vidět! Proto jsou ty boty jiné. Trochu nepohodlí vydržíte, ale všichni uvidí, že máte něco výjimečného.“ Byl přesvědčivý a tržby mu jen rostly. Jedny boty už nestačily, každý jich musel mít víc. Co bylo módní včera, dnes už se nenosí.

Ostatní ševci se zpočátku snažili svým zákazníkům připomínat, že boty, které dlouho vydrží, jsou lepší a že není moudré kupovat bot tolik, když mají jen dvě nohy. Ale brzy zjistili, že jsou sami proti sobě, a tak našeho ševce následovali. Najali levné učedníky a začali také vyrábět boty nestejně a chatrné.

I náš švec si toho všiml, protože jeho tržby už nerostly jako dříve.

Jeden zákazník se ho ptal: „Nakupoval jsem u vás, abych měl výjimečné boty. Ale ostatní ševci už šijí také takové. Jak teď lidé poznají, že ty moje jsou od vás?“ „Jak to poznají?“ zamyslel se švec a vzápětí se usmál: „Já vám je tedy podepíšu. Pěkně tady nahoru, aby to všichni viděli.“

Jak čas běžel, ostatní řemeslníci to okoukali také a zakrátko to tak dělali všichni v celém městečku, od krejčího až po zedníka. Každý nakupoval všeho víc a častěji, a aby na to měl, musel víc pracovat a prodávat. Vše se zrychlovalo a zrychlovalo, kolotoč se roztáčel, ale protože se vezli všichni, nikdo už nad tím ani nepřemýšlel.

Náš švec ovšem najednou zjistil, že ačkoli lidé pracují od rána do večera, víc bot už si koupit nemohou. Byl z toho všeho dost unavený, sám také trávil ve svém krámě celé dny, ale kdyby si odpočinul, nevydělal by peníze na nový kabát. Ten starý byl sice pořád ještě dobrý a hřál, ale vyšel z módy, a v tom před zákazníky přece chodit nemůže. A hlavně, je třeba stále rozšiřovat krám a pořád kupovat spousty dalších věcí, protože vše tak rychle vychází z módy.

Jednou takhle zase naléhal na zákazníka, aby si u něj koupil boty. Viděl totiž, že se mu opravdu líbí. „Chtěl bych je, moc bych je chtěl,“ řekl zákazník, „ale nemám dost peněz. Budu si je moct dovolit až zítra, až nějaké utržím.“ V ten okamžik švec dostal nápad: „Dobrá, tak já vám ty boty prodám na dluh a vy my peníze přinesete, až je budete mít.“ A dohodli se.

Ještě týž den si švec dal na krám velký nápis: „Chodte v botách, na které si vyděláte až zítra.“ A lidé se začali jen hrnout. Co na tom, že peníze na boty

nevydělají zítra, ale až za dva týdny. Zítra přece vydělávají na kabát, příští den na košili a pak ještě týden na přístavbu domu.

Nikdo se moc nechlubil tím, že téměř všechny peníze, které za celý život vydělá, už vlastně utratil. Ostatní by se mu smáli, jak vydělává málo. Všichni sice mlčky tušili, že ty peníze jednou musejí někde chybět, ale nikdo neměl čas ani chuť se tím zabývat.

Až najednou to prasklo. Jeden zedník totiž zjistil, že nedostane zapláceno za krámeček, který svému zákazníkovi již postavil. Šel tedy za ním a chtěl, aby on od svých zákazníků vybral peníze a dal mu je. Avšak ten zjistil, že ani jeho zákazníci, když obešli své zákazníky, peníze nedostali. A zákazníci zákazníkům šli zase za svými zákazníky, kteří byli dodavatelé zedníka, a ten zase dlužil jim. „To není možné, to je nějak zamotané, někdo nás okradl, za to určitě mohou zedníci!“ nadávali lidé a vydali se za starostou.

„Starosto, dej nám peníze z městské pokladny, lidé nemají za co kupovat naše zboží a ty jediný ještě nějaké máš. Přece nechceš, aby se obchod v našem městečku zastavil!“ volali lidé. Když starosta viděl ty rozzlobené davy před radnicí, otevřel městskou pokladnu a všechny peníze jim rozdál. Lidé si je vzali, jákali a křičeli: „Všechno je zachráněno, začněte zase nakupovat, ať je vše jako dřív!“ A hned se radostně rozutekli do krámků.

Na náměstí zůstal jen jeden starší muž. „Proč taky nejdeš nakupovat?“ ptal se ho starosta. „Víš, já už jsem snědl chléb, na který si vydělám až zítra. Musím teď být tedy dva dny o hladu, což nebude příjemné. Ale mám obavu, co by se stalo, kdybych v tom dál pokračoval,“ odpověděl muž.

Karel Jaromír Erben – ROZUM A ŠTĚSTÍ

Jednou potkalo se Štěstí s Rozumem na nějaké lávce. „Vyhni se mi!“ řeklo Štěstí. Rozum byl tehdy ještě nezkušený, nevěděl, kdo komu se má vyhýbat, i řekl: „Proč bych já se ti vyhýbal? Nejsi ty lepší mne.“

„Lepší je ten,“ odpovědělo Štěstí, „kdo více dokáže. Vidiš-li tam toho selského synka, co v poli oře? Vejdi do něho, a pochodí-li s tebou lépe nežli se mnou, budu se ti pokaždé slušně z cesty vyhýbat, kdy a kdekoli se potkáme.“

Rozum k tomu svolil a vešel hned oráčovi do hlavy. Jakmile oráč ucítil, že má v hlavě rozum, začal rozumovat: „Což musím já do smrti za pluhem chodit? Vždyť mohu taky jinde snáze štěstí svého dojíti!“

Nechal orání, složil pluh a jel domů. „Tatínku, nelíbí se mi to sedlačení, budu se raději učit zahradníkem,“ povídá. Tatík řekl: „Což ses, Vaňku, pomínul s rozumem?“ Ale pak se rozmyslel a povídá: „Nu když chceš, uč se s pánembohem, dostane tu chalupu po mně tvůj bratr.“

Vaněk přišel o chalupu, ale nedbal na to nic, šel a dal se královskému zahradníkovi do učení. Nemnoho mu zahradník ukazoval, zato tím víc chápal Vaněk. Brzy potom ani zahradníka neposlouchal, jak má co dělat, a dělal všecko po svém. V nedlouhém čase zvelebil Vaněk zahradu tak, že král veliké z ní měl potěšení a často se v ní s paní královnou a se svou jedinou dcerou procházel. Ta královská dcera byla panna velmi krásná, ale od dvanáctého svého roku přestala mluvit, nikdo ani slova od ní neslyšel. Král velice se proto rmoutil a dal rozhlásit: kdo způsobí, aby zas mluvila, že bude jejím manželem. I hlásilo se mnoho králů, ale jak přišli, tak zas odešli. Žádnému se nepodařilo způsobit, aby promluvila.

„A proč bych já taky své štěstí nezkusil?“ pomyslel si Vaněk. „Kdo ví, nepodaří-li se mi ji k tomu přivést, aby odpověděla, když se budu ptát?“

I dál se hned u krále ohlásit a král se svými rady dovedl ho do pokoje, kde dcera jeho zůstávala. Ta dcera měla pěkného psíčka a měla jej velmi ráda, protože byl velmi čiperný: všemu porozuměl, co chtěla říct.

Když Vaněk s králem a s těmi rady do jejího pokoje vstoupil, dělal, jako by tu pannu královskou ani neviděl, než se obrátil k tomu psíčku a povídá: „Slyšel jsem, psíčku, že jsi velmi čiperný, a jdu k tobě o radu. Byli jsme tři tovaryši: jeden řezbář, druhý krejčí a já. Jednou jsme šli lesem a museli jsme v něm zůstat přes noc. Abychom před vlky byli bezpečni, udělali jsme si oheň a umluvili jsme se, aby jeden po druhém hlídal. Nejdříve hlídal řezbář a pro ukrácení dlouhé chvíle vzal špalík a vyřezal z něho krásnou pannu. Když byla hotova, probudil krejčího, aby ten zas hlídal.“ Byla mi dlouhá chvíle, tak jsem vyřezal ze špalíku pannu, bude-li i tobě dlouhá chvíle, můžeš jí ošatit,“ povídá řezbář. Krejčí hned vyndal nůžky, jehlu a niť, stříhl na šaty a dal se do šití, a když byly šaty hotovy, pannu přistrojil. Potom zavolal na mě, abych já šel hlídat. I ptám se ho, co to má. „Jak vidíš, řezbář byl dlouhá chvíle, vyřezal ze špalíku pannu, a já z dlouhé chvíle jsem ji ošatil: bude-li i tobě dlouhá chvíle, můžeš ji naučit mluvit.“ I naučil jsem ji do rána mluvit. Ale ráno, když se moji tovaryši probudili, chtěl každý tu pannu mít. Řezbář povídá: „Já ji udělal.“ Krejčí: „Já ji ošatil.“ A já jsem si také své právo hájil. Pověz mi tedy, psíčku, komu z nás ta panna náleží?

Psíček mlčel, ale místo něho odpověděla dcera královská: „Komu by jinému náležela než tobě? Co do řezbářovy panny bez života? Co do krejčova ošacení bez řeči? Tys jí dal nejlepší dar života, a proto právem tobě náleží.“ „Samas o sobě rozhodla,“ řekl Vaněk: „i tobě dal já zase řeč a nový život, a proto mi taky právem náležíš.“

Tehdy řekl ten jeden královský rada: „Jeho Milost královská dá tobě hojnou odměnu, že se ti podařilo dceři jeho rozvázat jazyk, ale ji sobě vzít nemůžeš, jsi prostého rodu.“ A král řekl: „Jsi prostého rodu, dám tobě místo mé dcery hojnou odměnu.“ Ale Vaněk nechtěl o žádné jiné odměně slyšet a řekl: „Král bez výminky slíbil: kdo způsobí, aby dcera jeho zase mluvila, že bude jejím

manželem. Královské slovo je zákon: a chce-li král, aby jiní zákona jeho šetřili, musí je sám napřed zachovávat. A proto mi král musí svíji dceru dát.“

„Pochopové, svažte ho!“ volal ten rada. „Kdo praví, že něco král musí, uráží královskou milost a je hoden smrti. A král řekl: „Ať je mečem odpraven!“

Ihned Vaňka svázali a vedli na popravu. Když přišli na popravu, už tam na ně Štěstí čekalo, i řeklo tajně Rozumu: „Hle, jak ten člověk s tebou pochodil: až má přijít o hlavu! Ustup, ať já vejdu na tvé místo!“

Jakmile Štěstí do Vaňka vstoupilo, přelomil se katovi meč a prve nežli mu zase přinesli jiný, přijel z města na koni trubač, jak by letěl, troubil vesele a točil bílou korouhvičkou, a za ním přijel pro Vaňka královský kočár.

A to bylo tak: ta královská dcera řekla potom doma otci, že Vaněk přece pravdu mluvil a že královské slovo nemá se rušit, a je-li Vaněk z prostého rodu, že ho král snadno může knížetem udělat. A král řekl: „Máš pravdu, ať je knížetem!“

I hned pro Vaňka poslali kočár a místo něho byl odpraven ten rada, který krále na Vaňka popudil. A když potom Vaněk a ta královská dcera spolu jeli od oddavek, nahodil se nějak tou cestou Rozum: a vida, že by se musil potkat se Štěstím, sklopil hlavu a utíkal stranou, jak by ho polil.

A od té doby prý Rozum, kdykoli se má potkat se Štěstím, zdaleka se mu vyhýbá.

LENA FREOVÁ – KAŽDÝ MÁ SVŮJ ČAS

Tik, tak, tik, tak...

Ten zvuk jistě dobře znáte, tak tikají hodiny. Hodiny pendlovky tikají rozvázně a pomalu, jako když tlustý pan starosta obchází náměstí těžkopádným, houpavým krokem. Jiné hodiny tikají rytmicky, jako když datel ťuká do stromu, a ejhle, není to datel, ona je to ukřičená kukačka. Budík tiká svědomitě a důležitě proto, aby nezaspal. Hodiny na řemínku tikají tichounce a stydlivě, jen aby se neprozradily, že jsou schované pod rukávem.

Slyšíte je? Každý tikot je jiný a přece odměřují stejný čas. Odměřují čas, který udávají veliké hodiny světa. Jsou obrovské a spolehlivé. Jejich tikot uslyšíte v tlukotu srdíčka, v praskání pupenů květů, v letu motýlů, v líhnutí ptáčat z vajíček v kapání vody. Jejich tikot- to je život i smrt. Odměřují spravedlivě každému tolik, kolik mu patří. A tak má každý na světě svůj čas. Moucha, tráva, strom, houba, ryba, žížala, ale i člověk. Každý do světa času patří, ale každý jindy a jinak dlouhou dobu. Všechno je to poskládáno tak dobře, že svět běží bez chybičky už pěknou řádku let.

Celý ten obrovský stroj má na starosti Pán času. Je vysoký, štíhlý a stále zadumaný. Jeho bledá tvář se nikdy neusměje, ani nezamračí. Chodí neslyšně mezi tou spoustou ozubených kol a koleček, řetězů a pružin, které uvádějí hodiny světa do pohybu. Nebojte se, není na tu práci sám. Má tisíce skřítků Pomocníků, kteří kola promazávají, pružiny natahují a řetězy opravují. Pán času kontroluje jejich práci. Tady pochválí, jinde pokárá, když je potřeba, tak poradí. Často však vychází z hodin ven, aby pozoroval běh času v přírodě, věcech a lidech. Jen jeho se čas netýká. On sám nestárne, nemění se, jeho život je nekonečný a nejspíš proto je Pán času tak zadumaný a smutný. Krásy světa nevnímá, jako by ani nebyly, protože jen on ví, jak je všechno pomíjivé.

Jeden cit však ve svém srdci nosí, cit pro květinu, která přivolává jaro. Je malinká, křehká a něžná, a přece se dokáže prodrat ledovými zbytky sněhu. Na zemi však roste jenom krátkou chvíli. Možná právě proto si Pán času květinu

tolik zamiloval. Čekával na její květ celý rok, ale když se potom rozevřela do své bělounké krásy, měl jen málo času těšit se z ní.

„Proč něco tak nádherného nemůže být na světě déle?“ přemýšlel posmutněle Pán času a jednoho dne se rozhodl, že to vše změní.

„Až bude vhodná chvíle, upravím chod hodin světa a zastavím mé sněžence její čas. Bude nesmrtelná jako já a bude mne těšit svou krásou každý den.“

Atak se také stalo. Pán času porušil svou povinnost se o květinu pouze starat a čas světa nikdy nenarušovat. Tam pootočil ozubeným kolečkem, tu zase přitáhl šroubek a čas sněženy se zastavil. Všechno kolem plynulo dále jako dřív, jen právě rozkvetlá sněžěnka zůstala neměnná.

Bylo jaro a mezi ostrůvky tajícího sněhu začínala pučet tráva. Sněžěnka byla opravdu vítaným kvítkem, a protože do tohoto období patřila, zpočátku nikomu nepřipadalo divné, že nevadne a neodkvétá tak jako jiné roky. Jenže jaro pokročilo a po zimě už nezbylo ani památky. Na loukách rozkvétaly další květy a tráva se vytahovala do výšky. Malá sněžěnka se v té záplavě barev začínala pomalu ztrácet. Všichni kolem si jí všímali jen proto, že se stala zvláštností. Vždyť v tomto čase sněženy již nekvetou! Protože však hodiny světa běží dál, po jaru přišlo léto, doba rozehřátého slunce, voňavých lesních jahod a záplavy podivuhodných květů, které rostou v zahradách i na loukách. Její barvy mají odstíny sluneční záře, modré oblohy a třeba také červánků. I tráva se mění. Je vysoká a pevná a na svých špičkách rozkvétá do chlupatých paliček plných nových semínek. Všechno by tedy bylo v pořádku, kdyby se uprostřed toho všeho neukrýval kvítek, jehož čas již dávno uplynul. Sněžěnka pomalu ztrácela svou bílou krásu, ale Pán času to jakoby neviděl. Těšilo ho, že kdykoli vyjde z hodin ven, spatří milovaný kvítek na svém místě.

Ale tak jako plyne voda v potocích a nic ji nezastaví, tak neúprosně ubíhají minuty, dny, týdny a měsíce. Po létu přichází podzim. Říká se mu malovaný pro to množství barev, kterými rozzáří celou přírodu. Listy se předhánějí v odstínech zlaté, rudé a hnědé, stromy svými červenými jablíčky, žlutými

hruškami a modrými švestkami děkují létu za to, že bylo. Tráva žloutne, pomalu uvadá a na louce přežívají jen květy, které mají dostatek sil bránit se větru, podzimním deštům a prvním mrazíkům. S nimi tu však zůstal kvítek, jenž tu sílu neměl - sněženka.

Vítr jí trhal lístky, mrazík je olizoval svým ledovým jazýčkem a podzimní deště smývaly zbytky jejich bělostné barvy. Pán času však viděl jen to, co vidět chtěl – květinu, která díky jemu mohla být na světě déle, než měla.

Zimní severák však na sebe nedal dlouho čekat a přinesl s sebou spousty sněhu i křišťálově třpytivý led. Barvy podzimu nenávratně zmizely pod studenou bělostí zimy. Jen sněženka stále ještě zůstávala na svém místě, ale už byla zasypána těžkými závějemi. Zima je krásná, ale také nelítostná a už vůbec ji nenapadne ochraňovat kvítek, který do její doby nepatří. Pán času hledal svou květinu marně.

Jednoho dne zima skončila a opět začaly růst sněženky, jejichž krása přináší lidem radost. V tající závěji se však najednou objevil uboze vypadající kvítek, od kterého se všichni odvrátili. Pán času byl smutný, jeho sněženka byla nejošklivější květinou toho jara. Pro potěšení svého srdce, jen kvůli sobě, jí před rokem prodloužil život. Myslel jen na sebe a porušil zákon. Vše na světě má totiž svoje místo, vše je na něm v pravou chvíli. Tak dal veliké světové hodiny do pořádku.

V tu chvíli uvadla na zemi jedna sněženka a skončil čas, který jí už dávno nepatřil.

Tik, tak, tik, tak...

JINÝ DRUH TEXTU, PRACOVNÍ LIST

ODBORNÝ TEXT O JÍROVCI MAĎALOVI

Strom Jírovce maďalu je opadavý, až 30 m vysoký s kmenem o průměru až 2 m. Původně je z jihovýchodní Evropy (severní Řecko, Albánie, Bulharsko), u nás často pěstován a velmi často i zplaňuje, takže může působit dojmem původního druhu. Dnes je u nás převážně vysazován v parcích či alejích, ve své domovině roste zejména v horských a údolních lesích. Celá rostlina (a nejvíce zřejmě semena) je jedovatá, hlavní (nebo jedinou?) toxickou látkou v jírovcí je saponin escin. Nejvíce se sbírají plody (kaštiny), méně květ a ještě méně kůra. Kaštiny se sbírají na podzim v době plné zralosti, květ v době plného rozkvetu a kůra na jaře z mladých větviček. Čaj z květů se někdy užívá na kožní záněty nebo slabší popáleniny. Jírovec se obvykle podává dlouhodobě, ale protože ve větších dávkách působí toxicky a ovlivňuje funkci nadledvinek, je vhodné léčbu vždy po 2 měsících na 1 měsíc přerušit. Při předávkování se mohou objevit příznaky otravy jako např. křeče, ztráta koordinace, zvracení, průjem, ochrnutí, dle některých zdrojů může dojít i k poškození ledvin a jater, u dětí byly údajně zaznamenány i případy úmrtí. Jírovec maďal je důležitým parkovým, alejovým a zahradním stromem. V listech, kůře a slupkách plodů jsou barviva, která se užívala k barvení látek. Je to dřevina důležitá pro včelaře (nektar je bohatý na cukry). Dřevo nachází uplatnění při výrobě nábytku a ve stavebnictví.

Do Evropy byl jírovec maďal prvně přivezen ve druhé polovině 16. století, v současnosti se pěstuje v několika kultivarech lišících se vzrůstem (zakrslé, převislé) nebo barvou či tvarem lístků. Množí se semeny, která se sází buď ihned po zrání nebo po zimě. Semena se sejí 6 až 8 cm hluboko pupkem dolů.

PRACOVNÍ LIST K DVOJLEKCI „Osobnosti Českých dějin“

JMÉNO ŽÁKA:	TŘÍDA:
NÁZEV LITERÁRNÍHO TEXTU:	
OSOBNOSTI OBJEVUJÍCÍ SE V TEXTU:	
<u>OSNOVA:</u>	

Ukázka práce žáka z dvojlekcce „Osobnosti Českých dějin“

JMÉNO ŽÁKA: Jitka Polovná
TŘÍDA: IV.B
NÁZEV LITERÁRNÍHO TEXTU: PRVNÍ SETKÁNÍ BLANKY Z VALOIS S KARLEM IV.(VÁCLAVEM)
OSOBNOSTI OBJEVUJÍCÍ SE V TEXTU: Blanka z Valois (první manželka Karla IV.), Karel IV.
OSNOVA:
1. Karel na francouzském dvoře
2. Průzkum hradu
3. Setkání se zrzavou holčičkou
4. Pavouk v košíku
5. Prozrazení tajemství
6. Zatemnění mrakem

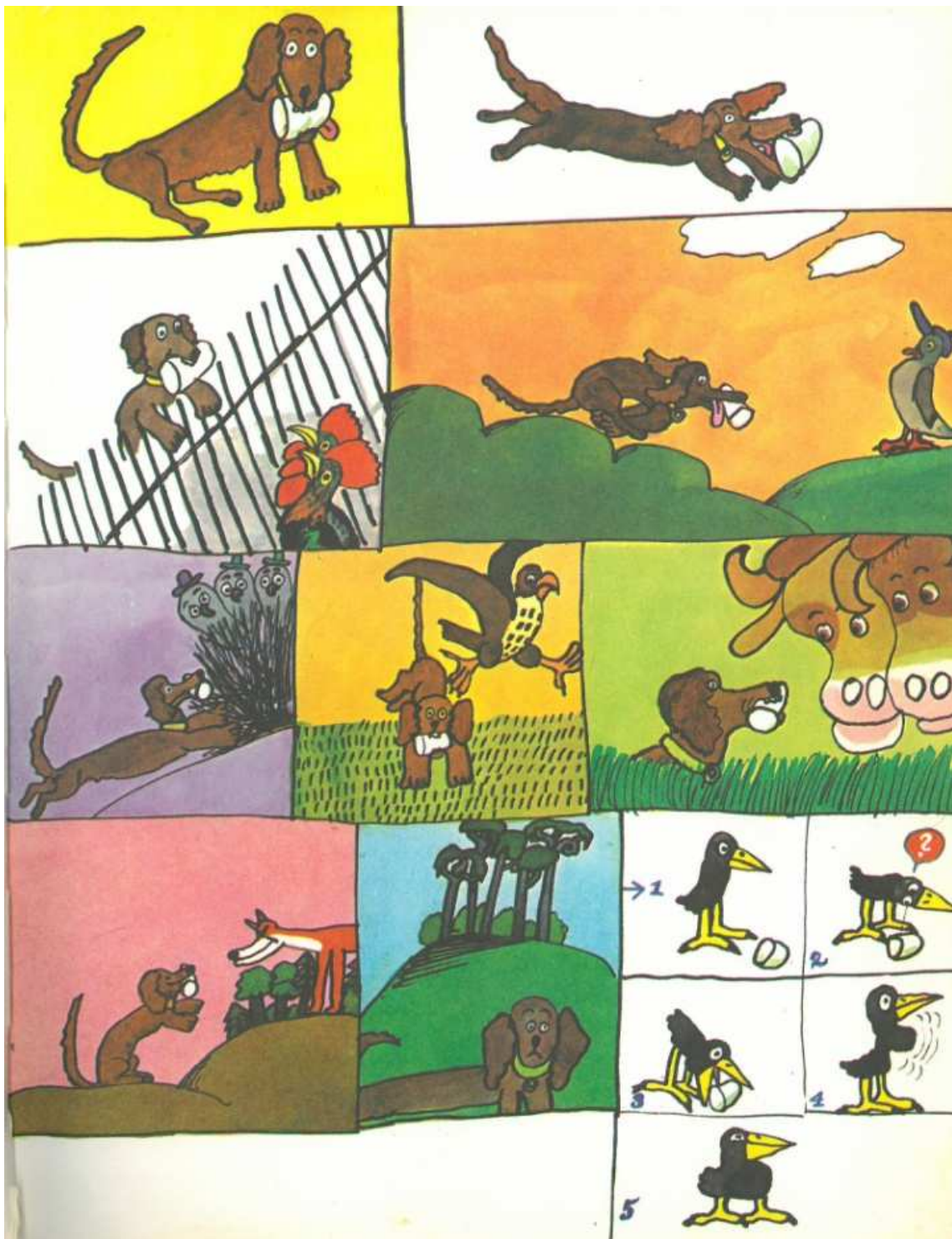
OBRAZOVÁ PŘÍLOHA

Obrázek č.1 - knižní ilustrace Artuše Scheinera k pohádce Rozum a Šťestí

Obrázek č.2 – knižní ilustrace Jindřicha Kovaříka k básni Pes

Obrázek č. 1

Obrázek č. 2

Prohlašuji, že souhlasím s trvalým uložením práce v databázi Theses.